

Міністерство культури та інформаційної політики України
КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР»

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КЛАВЕСИН»

\

Рівень вищої освіти	другий
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-наукова програма	– «Музичне мистецтво»

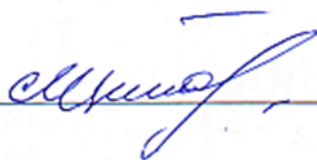
Дніпро
2024

Розробник:

Медведнікова Т.О., кандидат мистецтвознавства, доцент, зав. кафедри фортепіано

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Клавесин» відповідає стандарту другого рівня вищої освіти (ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво», освітньо-науковій програмі «Музичне мистецтво» 2024 року, навчальним планам підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» 2024 / 2025 навчального року, методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (лист 1/9-434 від 09.07.2018 року «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»).

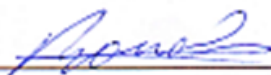
Гарант ОНП

Світлана ЩИТОВА

Робочу програму нормативної навчальної дисципліни «Клавесин» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» затверджено та введено в дію рішенням науково-методичної ради КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 6 від «27» червня 2024 року).

Голова ради

Дмитро ВОЛОВИК

Робочу програму нормативної навчальної дисципліни «Клавесин» другого рівня вищої освіти (освітній ступінь «магістр») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» розглянуто і схвалено на засіданні кафедри фортепіано КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 6 від «26» червня 2024 року).

Завідувач кафедри

Тетяна МЕДВЕДНІКОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Кількість кредитів – 10	Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Загальна кількість годин – 300	Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки – 1–2-й
Тижневих годин: аудиторних – 2 самостійної роботи – 2	Освітньо-наукова програма – «Музичне мистецтво»	Семестр – I–IV-й
Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної роботи – 1/1	Рівень вищої освіти – другий	Лекційні заняття– Індивідуальні заняття – 142 годин
Вид контролю – атестаційний екзамен	Ступінь вищої освіти – «магістр»	Самостійна робота – 158 годин

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1 Мета дисципліни – підготовка магістрів до концертно-творчої діяльності в академічній культурно-мистецькій сфері, а також виховання у молодих музикантів найякісніших виконавських навичок у професійному володінні виконавським апаратом.

2.2. Завдання:

2.2.1 Опанування магістрами-піаністами високого рівня професійних навичок при виконанні творів різного стилю та рівня складності, а також формування майбутнього фахівця у класі клавесину.

2.2.2 Знати найбільший перелік клавесинного академічного репертуару;

2.2.3 Знати характерні властивості виконавсько-технологічного процесу виконання на клавесині;

2.2.4 Вміти виконувати на високо професійному рівні клавесинні твори різних стилів та жанрів;

2.2.5 Вміти самостійно аналізувати художні та технічні особливості клавесинних творів різних епох;

2.3. Компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі музичної професійної діяльності та здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці.

2.3.1. Загальні (ЗК):

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

2.3.2. Фахові (ФК):

ФК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

ФК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

ФК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики/ звукоорежисерської практики обробки звуку.

ФК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / педагогічній діяльності.

ФК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

ФК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

ФК 9. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в закладах вищої освіти.

2.4. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Володіти професійними навичками виконавської (диригентської), творчої та педагогічної діяльності.

ПРН 2. Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.

ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 8. Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача.

Педагогічні методи та прийоми

– викладач ознайомлює магістрів з фаховими вимогами та принципами навчання у класі клавесину;

– викладач формує у магістрів загальні та фахові компетентності на кращих зразках вітчизняної і зарубіжної клавесинної музики;

– викладач визначає індивідуальну траєкторію розвитку володінням фортепіано кожного магістра засобами доцільно відібраного навчального репертуару;

– викладач формує у магістрів розуміння біофізичних механізмів виконавського процесу, анатомічних особливостей та функцій виконавського апарату;

- викладач допомагає магістрам опанувати інтерпретаційними вміннями у процесі роботи над клавесинними творами;
- викладач розвиває музичні здібності магістрів засобом поступового ускладнення навчального клавесинному репертуару в кожному наступному семестрі;
- викладач виховує у магістрів навички самостійної роботи над клавесинним технічним матеріалом, навчальним і концертним репертуаром;
- викладач допомагає магістру опанувати навички виконавської клавесинної діяльності;
- викладач розкриває творчий потенціал кожного магістра;
- викладач формує індивідуальну виконавську манеру майбутнього піаніста.

Вимоги з виконавсько-технічної підготовки I курс

Впродовж цих років магістри повинні виробити:

- основу кантиленного звучання;
  - опанування різних видів клавесинних штрихів;
  - поняття фрази, мотиву у клавесинних творах різних стилів та епох;
  - точне виконання музичного матеріалу;
  - спроможність охопити та передати форму клавесинного твору;
- Неприпустимо:
- виконавська фальш;
  - неточна виучка музичного матеріалу;
  - невідповідне звучання стилю, властивого епосі виконуваного твору.
  - невідповідне звучання композиторського стилю.

II курс

Впродовж цього року магістри повинні виробити:

- більш досконале володіння клавесинною технікою;
- різноманіття тембрового нюансування;
- надбання професійної сценічної витримки при виконанні значної за обсягом концертної програми;
- дбайливе та уважне ставлення до інтерпретування клавесинних творів різних стилів та епох.

Професійним недоліком враховується поверхнево-ілюстроване трактування творів.

Впродовж цього року магістри повинні виробити:

- більшу самостійність у виборі репертуару або підготовці до заліку та екзамену;
- більшу самостійність у підборі відповідного реєстрування;
- потенційні можливості у самостійній професійній роботі з музичним матеріалом;
- володіння всіма видами клавесинної технічної майстерності;

- володіння всіма стилями та жанрами творів, представленими у клавесинному педагогічному репертуарі I-II курсів;
- витримку та виконання програм у залах з різними акустичними можливостями;
- творче мислення та самостійну інтерпретацію творів .

3. Зміст курсу

Курс навчання з фаху триває 4 семестри . За цей період магістр повинен виконати 2 академічних концерти тривалістю 40-50 хв.

Програма навчальної наскрізної дисципліни

I курс I–I семестри

Програма вільна (40–50 хв.)

Під вільною програмою треба розуміти виконання творів будь-яких стилів та жанрів за бажанням, враховуючи необхідний хронометраж.

II курс I–II семестри

Програма вільна (40–50 хв.)

Перелік рекомендованих творів

Й.-С. Бах	Маленькі прелюдії. Інвенції 2- та 3-голосні. Прелюдії і фуги з ДТК I – 2 томи. Французькі сюїти. Англійські сюїти. Партіти. Клавірні вправи (4 зошити) . Концерти для клавіру-соло.
Г.Ф. Гендель	П'єси
Дж. Булл	П'єси
В. Берд	П'єси
М. Пірсон	П'єси
Дж. Фарнебі	П'єси.
Г. Персел	Сюїти.
Дж. Фрескобальді	Токати. Капричіо.
Д. Скарлатті	Сонати.
Б. Марчелло	Сонати.
Б. Галуппі	Сонати.
Д. Чимарозо	Сонати.
Ф. Куперен	Прелюдії. Сюїти.
Ж.-Ф. Рамо	Сюїти.
Д. Букстехуде	Партіти. Токати.
Й.Я. Фробергер	Сюїти. Токати. Фантазії. Капричіо.
Г.Ф. Телеманн	Токати. Фантазії.
К.Ф.Е. Бах	2 сольфеджіо. Сонати.
Л. Кожелух	Сонати
І.А. Бенда	Сонати
Д. Бортнянський	Сонати

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділу і теми	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		Лекції ї	Практ .	Лабор .	Індив. .	Сам.р.
Тема 1. Англійська верджинальна музика XVI ст.	78				40	44

Тема 2. Поліфонічний циклічний твір епохи бароко	74				34	38
Тема 3. Циклічний твір епохи класицизму	74				34	38
Тема 6. Твір значної складності українського композитора	74				34	38
Всього годин	300				142	158

**5. Теми лекційних занять
навчальним планом не передбачені**

**6. Теми практичних занять
навчальним планом не передбачені**

**7. Теми лабораторних занять
навчальним планом не передбачені**

8.Завдання для самостійної роботи

з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Клавірні школи XVI–XVII ст. Особливості клавірних творів англійської школи.	19
2	Клавірні школи XVI–XVII ст. Особливості клавірних творів німецької школи.	19
3	Клавірні школи XVI–XVII ст. Особливості клавірних творів нідерландської школи.	19
4	Клавірні школи XVI–XVII ст. Особливості клавірних творів французької школи.	19
5	Опанування твору епохи бароко. Робота над штрихом та звуковидобуттям.	19
6	Особливості реєстрування у творі епохи бароко.	19
7	Оволодіння навиком розшифровки генерал-басу у творах епохи бароко.	19
8	Опанування твору епохи класицизму.	19
	Ознайомлення з творчістю сучасних українських композиторів. Читання з листа.	6
Всього :		158

9. Індивідуальні завдання

1. Аналіз твору епохи бароко з точки зору теорії музичного змісту.
2. Виявлення традиції виконання твору епохи романтизму, компаративний аналіз різних виконавських трактовок.
3. Порівняльний аналіз інтерпретацій твору українського композитора 20 сторіччя.
4. Аналіз формоутворення циклічних творів українських композиторів.

10. Методи та технології навчання

Вивчення нормативної навчальної дисципліни «клавесин» передбачає поєднання різних методів і технологій викладання. Серед них – активні, вербальні, наочні, практичні, проблемно-пошукові, дослідницькі, аналітичні, репродуктивні, розвивальні, індуктивні та дедуктивні.

11. Методи та критерії оцінювання

Методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання: перевірку засвоєння матеріалу вибіркових тем курсу згідно з тематичним планом шляхом виконання самостійних та практичних завдань (поточний контроль, атестаційний екзамен).

Кафедрою фортепіано, на основі навчально-методичних рекомендацій 2021 року, встановлені такі **критерії оцінювання** знань і компетентностей здобувачів з навчальної дисципліни:

«відмінно»:

- 1) високий рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) вільне застосування практичних навичок;
- 3) правильно, без жодної помилки виконані всі завдання.

«дуже добре»:

- 1) дуже добрі знання теоретичного матеріалу;
- 2) вміння застосовувати теоретичні знання у практичних завданнях;
- 3) незначні помилки у виконанні завдань, наявність окремих неточностей.

«добре»:

- 1) достатня міра засвоєння ключових теоретичних понять;
- 2) окремі неточності і помилки при виконанні завдань.

«задовільно»:

- 1) наявність загальних теоретичних знань на рівні уявлень;
- 2) неточності та помилки при виконанні завдань.

«достатньо»:

- 1) наявність окремих уявлень про вивчений матеріал;
- 2) не виконано більшу половину завдань.

«незадовільно з можливістю повторного складання»:

- 1) незнання більшої частини навчального матеріалу;
- 2) невміння застосовувати теоретичні знання на практиці;
- 3) майже повна неспроможність виконання завдань.

«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»:

- 1) відсутність будь-яких уявлень про вивчений матеріал;
- 2) неспроможність виконати жодне завдання.

12. Методичне забезпечення

12.1 Друковані та електронні матеріали (клавіри, ноти).

12.2 Робоча програма з дисципліни.

12.3 Силабус дисципліни.

13. Рекомендована література

Основна

1. Герасимова-Персидська Н. Старовинна музика в культурі сьогодення і місце кафедри старовинної музики в системі НМАУ ім. П. І. Чайковського / Н. Герасимова Персидська, Т. Гусарчук. *Академія музичної еліти України: історія та сучасність*. К., 2004. С. 317–321.
2. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах (клавикорд, клавесин, фортепіано) XIV–XVIII ст. : навч. посібник. Тернопіль : СМТ Астон, 1998. 300 с.
3. Корній Л. Історія української музики. Частина 2 / Підручник для вищих музичних навчальних закладів / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. К.; Харків: Вид-во М. П. Коць; Нью-Йорк, 2001. 477 с.
4. Корній Л. П., Сюта Б. О Українська музична культура. Погляд крізь віки. К.: Муз. Україн, 2014. 592 с.
5. Котлінська Л. Г. Особливості розшифровки орнаментики в клавірних творах Й. С. Баха : метод. рек. Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2005. 26 с.
6. Костюк Н., Муха А. Бортнянський Дмитро Степанович. *Українська музична енциклопедія* / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. 2006. Т. 1. С. 252–254.
7. Тимофеева К. В. Порівняльний аналіз як метод інтерпретології (на прикладі фортепіанного виконавства) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец.: 17.00.03 Музичне мистецтво / Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2009. 18 с.
8. Титаренко Д. Еволюція клавішних музичних інструментів наприкінці XVII–XVIII ст. *Традиційне музикування українців у європейському просторі* : Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. 11–12 жовтня 2007 р. Київ : ДАККіМ, 2008. С. 132–140.
9. Чайка О. В. Національна характерність як семантична властивість виконавської інтерпретації : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. : 17.00.03 Муз. мистецтво / Одеська нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. Одеса, 2007. 20 с.
10. Фоменко Н. В. Афект в теорії та виконавській практиці «Stylus phantasticus» (на прикладі «Хроматичної фантазії» Й. С. Баха). *Культура і сучасність*. 2019. №2. С. 130–136.
11. Шабалтина С. Особенности стиля исполнения музыки французских клавесинистов. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського* : зб статей. Вип. 37. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2004. С. 206–212.
12. Шадріна-Личак О. Безтактова прелюдія як репрезентант французького клавесинного стилю XVII – початку XVIII століття: аспекти виконавського прочитання : дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. : 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2011. 214 с. 8.

13. Яворський Д.Ю. Етюд у жанровій системі романтичної фортепіанної мініатюри (на прикладі опусів Ф. Шопена, Р. Шумана, Ф. Ліста) : автореф. дис. ... канд.мистецтвознав. : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. К., 2016. 18 с.

Додаткова:

1. Свириденко Н. С. Піанофорте–фортепіано (PIANOFORTE) Бартоломео Крістофорі та його винахід. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. К., 2003. Вип. 11. Ч. 1. С. 130–137.
2. Свириденко Н. С. Фортепіано (PIANOFORTE) в Англії та Франції (від виникнення до ХХ ст.) *Мистецтвознавчі записки*. К., 2004 Вип. 5. С. 142–151.
3. Українська музична енциклопедія. Видання ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. К., 2008–2016.

Інформаційні ресурси

1. <https://musician.ua/nataliia-sikorska-ledi-ta-klavesin>
2. http://ukrnotes.in.ua/ukrainci_v_rosii.php
3. <https://esu.com.ua/pdf/file/24435.pdf>
4. <https://kyivdaily.com.ua/olga-shadrina-lichak/>
5. <https://library.vspu.net/jspui/bitstream/123456789/5767/1/Kostyr%20Anastasiya%20Sergeevnapdf.pdf>
6. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/mvkfm_2016_2_35.pdf
7. <http://chasopysnmau.com.ua/article/view/213395>
8. https://zaxid.net/ne_isnuye_starovinnoyi_muziki_bez_suchasnoyi_n1449076
9. https://dspu.edu.ua/sites/youngsc/AQGS/2013_5/Art/113-119.pdf
10. [dspace.mdu.edu.ua](http://dspace.mdu.edu.ua/dspace.mdu.edu.ua)
11. http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/589/1/%D0%A0%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A4%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B5%D0%BF%D1%96%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%87%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2.pdf
12. <http://um.co.ua/4/4-15/4-1550.html>
13. <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/28600/1/Yankovych.pdf>